

TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KĨ NĂNG NHÂN BIẾT VÀ BIỂU LỘ CẢM XÚC CỦA NHÓM GHÉP NHÀ TRẺ

LÊ THỊ LUẬN*

Ngày nhận bài: 24/11/2016; ngày sửa chữa: 28/11/2016; ngày duyệt đăng: 29/11/2016.

Abstract: Training skills of cognition and feeling expression for preschoolers must be carried out regularly at anytime and anywhere. For preschooler in a group of different ages, training skills of cognition and feeling expression requires different learning activities. In this article, author proposes learning activities to train skills of cognition and feeling expression for preschoolers in groups of different ages based on real situation of preschools and characteristics of different ages, namely taking conversations with preschoolers, organising games for children, organising intended play activities, etc.

Keywords: Activity, education, cognition, feeling expression, group of different ages.

Giáo viên (GV) có thể tổ chức các hoạt động giáo dục (GD) kĩ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc cho trẻ thông qua các hoạt động cụ thể căn cứ vào tình hình thực tế của địa phương, vào đặc điểm nhóm ghép của mình như sau:

1. Thông qua hoạt động trò chuyện (TC) với trẻ

Ở thời điểm sau khi đón trẻ buổi sáng và trước khi trả trẻ buổi chiều, GV có thể TC với trẻ để GD kĩ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc trong nhóm ghép như sau:

- Về mặt thời gian: TC với trẻ thường xuyên trong giờ đón trẻ, hoạt động chiều và giờ chơi tự do, trả trẻ. Thời lượng hoạt động cho một nhóm trẻ 12-18 tháng khoảng 5-7 phút, trẻ 18-24 tháng khoảng 8-10 phút và 24-36 tháng khoảng 10-15 phút.

Cách TC:

+ Với trẻ 12-24 tháng: nụng trẻ, ôm ấp và TC với trẻ kết hợp giao tiếp bằng ánh mắt, nụ cười và TC về những điều gần gũi trong cuộc sống. Có thể kết hợp vừa TC vừa cùng trẻ xem tranh ảnh hoặc chơi đồ chơi và hỏi các câu hỏi đơn giản phù hợp với tình huống, hướng trẻ quan tâm đến các bạn và thực hiện một số yêu cầu đơn giản, biết cách biểu lộ cảm xúc phù hợp. TC với trẻ về bản thân, về các bộ phận cơ thể trẻ, sở thích và khả năng của trẻ: hỏi trẻ tên gì? Bao nhiêu tuổi? Thích đồ chơi gì?...

+ Với trẻ 24-36 tháng: TC với trẻ và hướng trẻ quan tâm tới người thân, gia đình, tới những đồ vật, con vật gần gũi thân thuộc trong cuộc sống hàng ngày: "Con đang làm gì đấy?", "Cái này để làm gì?", "Hôm nay con vui hay buồn?..." "Gia đình của con có mấy người? Tên bố, mẹ", TC với trẻ về một số đồ dùng cá nhân của các con như áo, quần, giày, dép...

- **Hình thức tổ chức:** Thực hiện với từng trẻ hoặc theo

nhóm chung, nhóm tách riêng hoàn toàn, luân phiên nhau để tất cả trẻ trong nhóm đều được tham gia.

Gợi ý hoạt động

Hoạt động 1: TC về bản thân trẻ

Mục đích: Giúp trẻ biết được tên của mình và tên các bạn, giúp trẻ tự tin kể về mình.

Chuẩn bị: Trước khi TC GV tạo cho trẻ trạng thái vui vẻ, thoả mái.

Thời gian: 12-15 phút.

Đối tượng: Thực hiện với nhóm ghép trẻ 18-36 tháng.

Hình thức tổ chức: Hoạt động tách riêng từng độ tuổi trong nhóm ghép.

Cách tiến hành: GV ngồi cùng trẻ và cho trẻ hoạt động chung cùng nhau. GV hỏi tên từng trẻ để trẻ tự trả lời: Con tên là gì? Thế còn con, tên là gì? Nếu trẻ 18 tháng chưa nói được thì GV nói tên trẻ trước, sau đó hỏi lại trẻ. Nếu trẻ lớn hơn 24 tháng, 36 tháng thì GV để trẻ tự nói và sau đó GV nhắc lại thật to, rõ ràng một lần nữa tên trẻ cho cả nhóm cùng nghe. GV nói tên từng trẻ và yêu cầu trẻ chỉ đúng bạn mà GV vừa nói tên. Đối với trẻ 24-36 tháng thì GV hỏi trẻ thêm về giới tính: Con là con trai hay con gái? Bạn Hằng và bạn Tuấn: ai là con trai, ai là con gái? Trẻ trả lời được bạn Hằng là con gái, bạn Tuấn là con trai; sau đó GV nhấn mạnh lại một lần nữa với cả nhóm.

Hoạt động 2: TC về đồ dùng cá nhân của trẻ

Mục đích: Giúp trẻ nhận ra những đồ dùng cá nhân của mình, từ đó có ý thức tự lập, tự tin trong việc lựa chọn và sử dụng đồ dùng cá nhân.

Chuẩn bị: Một số đồ dùng cá nhân của trẻ (quần, áo, giày, dép, mũ...).

* Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

Thời gian: 12-15 phút.

Thực hiện với nhóm ghép trẻ 18-36 tháng: Hoạt động chung cả nhóm, sau đó tách riêng từng độ tuổi trong nhóm ghép.

Cách tiến hành: GV ngồi cùng trẻ, lần lượt cho trẻ xem các đồ dùng cá nhân của mình và hỏi trẻ về những đồ dùng đó như: quần, áo trẻ đang mặc, dép trẻ đang đi, mũ đang đeo...

GV lần lượt chỉ vào từng đồ dùng, giới thiệu tên của đồ dùng và đặc điểm bên ngoài của đồ dùng. Ví dụ: GV chỉ vào áo của trẻ và hỏi: "Đây là cái gì? À đây là cái áo đấy. Áo của con có màu xanh/đỏ và rất nhiều hoa đẹp". Quay sang trẻ trai khác bên cạnh, GV hỏi "Thé áo đẹp của con đâu? Đúng rồi! Áo của con đây. Áo của con có màu vàng đấy". Tương tự làm như vậy với từng trẻ và đồ vật của trẻ.

Hoạt động 3: TC về các bạn và GV

Mục đích: Giúp trẻ biết trong lớp có các cô và các bạn.

Chuẩn bị: GV tạo không khí nhóm lớp vui vẻ.

Thời gian: 12-15 phút.

Thực hiện với nhóm ghép trẻ 18-36 tháng: Hoạt động chung cả nhóm ghép.

Cách tiến hành: - Cho trẻ ngồi quanh GV và TC với trẻ về GV và các bạn:

+ GV chỉ vào bản thân và hỏi: GV tên là gì? Nếu trẻ nói đúng, hãy khen ngợi trẻ, trẻ bé hơn không nói được tên GV thì GV nhắc lại tên mình cho cả nhóm cùng nghe: GV tên là Hà, và GV chỉ vào GV khác và làm tương tự.

+ GV chỉ vào một trẻ và hỏi trẻ: Đây là bạn gì? GV cho trẻ nói tên bạn nếu trẻ không nói hoặc chưa biết tên bạn thì GV nói tên bạn đó: Đây là bạn Dũng, bạn mặc áo xanh và lần lượt cho trẻ nói tên của từng bạn trong nhóm.

- GV nói với trẻ về tình cảm của mình dành cho các con và nhắc nhở trẻ chơi vui cùng nhau.

2. Thông qua tổ chức trò chơi

Thời gian tiến hành: Thực hiện trong giờ hoạt động chơi, hoạt động góc, hoạt động chiều và giờ chơi tự do. Thời lượng hoạt động cho một nhóm trẻ 12-18 tháng là khoảng 5-7 phút, trẻ 18-24 tháng khoảng 8-10 phút và 24-36 tháng khoảng 10-15 phút.

Cách tổ chức hoạt động:

- Cho trẻ chơi các trò chơi với các bộ phận cơ thể trẻ; đồ vật thật; đồ dùng, đồ chơi, tranh ảnh...; hoặc trò chơi dùng lời nói; đóng vai: bế em, ru em ngủ, cho em ăn; trò chơi dân gian: *Ú òa, Chi chi chành chành, nu na nu nồng, dung dăng dung dẻ...*

Bước 1: GV giới thiệu tên, mục đích của trò chơi

Bước 2: Hướng dẫn chơi: - Số lượng trẻ tham gia trò chơi; - Các đồ dùng, đồ chơi để chơi trò chơi; - Cách chơi: GV chơi mẫu để trẻ chơi theo hoặc GV cùng chơi với trẻ.

Bước 3: Thực hiện trò chơi theo sự hướng dẫn của GV.

Bước 4: Nhận xét sau khi chơi.

Hình thức tổ chức: được thực hiện với từng trẻ hoặc theo nhóm chung, nhóm tách riêng hoàn toàn luôn phiền nhau để tất cả trẻ trong nhóm đều được tham gia.

Gợi ý một số hoạt động cho trẻ chơi trò chơi

Trò chơi "Ai đây"

- *Mục đích:* Trẻ nhận biết tên mình, tên GV.

- *Chuẩn bị:* 01 chiếc gương to.

- *Thời gian:* 10-12 phút.

- *Đối tượng:* Thực hiện với nhóm ghép trẻ 12-18 tháng.

GV cho trẻ hoạt động theo nhóm 3-5 trẻ.

- *Cách chơi:* GV để chiếc gương ngang tầm mắt của trẻ. GV cầm tay trẻ chỉ vào hình ảnh trong gương và hỏi trẻ: Ai đây? Khi trẻ chú ý nhìn vào hình ảnh mình trong gương, GV nói với trẻ: "Đây là con đấy!" (nói tên trẻ), sau đó GV chỉ tay vào hình ảnh của GV và nói với trẻ: GV đâu? Ah! Đây là GV... của con đấy! GV và trẻ cùng soi gương và GV cầm tay trẻ lắc nhẹ theo giai điệu bài hát "Tênh! Tênh! Tênh". Lúc đầu, GV cho trẻ lớn chơi trước sau đó mới cho trẻ bé chơi lần lượt cho đến hết các bạn trong nhóm. Khen ngợi trẻ chơi bằng lời nói và vỗ tay.

Trò chơi " Tay đâu, chân đâu?"

- *Mục đích:* Giúp trẻ nhận biết các bộ phận cơ thể của bản thân, hứng thú chơi nhảm giúp trẻ tích cực giao tiếp.

- *Chuẩn bị:* Trước khi chơi GV tạo cho trẻ trạng thái vui vẻ, thoải mái.

- *Thời gian:* 12-15 phút.

- *Đối tượng:* Thực hiện với nhóm ghép trẻ 18-36 tháng: Hoạt động chung cả nhóm.

- *Cách chơi:* Cả nhóm cùng nhau chơi "vỗ tay".

+ Trẻ 18-24 tháng: GV có thể cầm tay trẻ và TC với trẻ "Tay đẹp đâu? Tay đẹp đây này! Hoan hô nào". GV cầm bàn tay trẻ vỗ nhẹ vào nhau, có thể kết hợp với hát "Vỗ tay bà cho ăn bánh, không vỗ tay bà đánh cái đau". GV nắm hai bàn chân trẻ và hỏi "Chân xinh đâu?". GV vừa cù nhẹ vào gan bàn chân trẻ và nói "Chân xinh đây này!" và chơi với trẻ trò chơi "Nu na nu nồng".

+ Trẻ 24-36 tháng: Cho trẻ chơi nhận biết các bộ phận của cơ thể. GV gọi tên các bộ phận, cho trẻ bắt

chước, làm theo như chun mũi, chum miệng, cười hoặc gật đầu, lắc đầu, vẫy tay, hoan hô, ú òa... thể hiện cảm xúc, sự thân thiện và gắn bó tình cảm với trẻ. Động viên và khen ngợi trẻ chơi bằng lời nói và vỗ tay.

3. Tổ chức hoạt động chơi tập có chủ định để GD kĩ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc cho trẻ nhóm ghép nhiều độ tuổi nhà trẻ

Quá trình tổ chức hoạt động chơi tập có chủ định để GD kĩ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc được đưa vào các kế hoạch hoạt động trong chế độ sinh hoạt, GV phải lên kế hoạch hoạt động cụ thể dựa trên đặc điểm nhóm ghép. Mỗi một hoạt động chơi tập GV cần xác định cụ thể mục đích của hoạt động, các nội dung GD có thể tích hợp trong hoạt động, chuẩn bị các điều kiện để thực hiện, cách thức tiến hành. Trong hoạt động chơi tập có chủ định, GV có thể thực hiện theo các sự kiện, chủ đề diễn ra trong tháng, năm như: Tết Trung thu (15/8 âm lịch), Ngày hội đến trường (5/9), Ngày Nhà giáo Việt Nam 20/11, Ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam ngày 22/12, Ngày Tết cổ truyền, sinh nhật của trẻ, Ngày hội của các bà, các mẹ, các bạn gái (ngày 20/10; ngày 8/3; ngày Tết thiếu nhi: 1/6)...

3.1. Thời gian và số trẻ trong hoạt động chơi tập

- Đối với trẻ 12-18 tháng: hoạt động chơi tập 3-5 trẻ và thời gian 6-7 phút.
- Đối với trẻ 18-24 tháng: hoạt động chơi tập từ 6-7 trẻ (tùy vào nội dung hoạt động) và thời gian từ 8-10 phút.
- Đối với trẻ 24-36 tháng, hoạt động chơi tập từ 10-12 trẻ và thời gian từ 10-15 phút.

3.2. Cách tổ chức: Tổ chức hoạt động chơi tập để GD kĩ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc cho trẻ nhóm ghép, GV cho trẻ hoạt động chung cả nhóm là chủ yếu. Bên cạnh đó, GV có thể tổ chức cho trẻ hoạt động tách hoàn toàn riêng theo độ tuổi, tùy thuộc vào nội dung hoạt động và sự hướng dẫn của GV, tạo cơ hội để trẻ trong nhóm được tương tác, chia sẻ và kèm cặp, hỗ trợ lẫn nhau (trẻ lớn giúp đỡ, kèm cặp trẻ bé trong nhóm ghép). Cụ thể:

- **Tách hoàn toàn:** Phù hợp với các hoạt động chơi tập mà nội dung GD giữa các nhóm tuổi không giống nhau. Với hình thức này, GV phải chia trẻ theo nhóm độ tuổi để hướng dẫn (nếu chỉ có 2 GV thì chia thành 2 nhóm, theo tiêu chí lấy nhóm có số lượng đông hơn làm nòng cốt và ghép thêm những trẻ có khả năng và ở tháng tuổi gần vào nhóm).

- **Ghép hoàn toàn:** Phù hợp với các hoạt động chơi tập mà nội dung GD dành cho các độ tuổi tương đồng nhau, chỉ khác nhau ở mức độ khó hay dễ. GV cần

lựa chọn nội dung GD có ở các tuổi và xác định rõ yêu cầu đối với từng lứa tuổi. GV hướng dẫn chung cho cả lớp, những yêu cầu được đặt ra phù hợp với từng nhóm độ tuổi.

3.3. Gợi ý một số hoạt động chơi tập

Hoạt động “Album ảnh của bé”

- **Mục đích:** Trẻ nhận ra bản thân trong ảnh; nhận biết được cảm xúc của bản thân, của bạn qua ảnh và biểu lộ cảm xúc: vui, buồn.

- **Chuẩn bị:** Thu thập các ảnh của bé và các bạn trong nhóm với nét mặt vui, buồn làm thành Album ảnh cho từng trẻ hoặc nhóm trẻ.

- **Thời gian:** 10-12 phút.

- **Đối tượng:** Thực hiện với nhóm ghép trẻ 12-18 tháng: Hoạt động chung cả nhóm.

- **Cách tiến hành:** GV dán ảnh của trẻ làm thành 1 cuốn Album cá nhân hay nhóm trẻ. GV mở cuốn Album cho trẻ tìm ra mình trong ảnh và tìm ra các bạn khác trong ảnh.

Lúc đầu, GV cho trẻ tìm ảnh cá nhân trẻ sau đó cho trẻ tìm mình trong ảnh cùng với nhóm bạn hoặc cho trẻ nhận ra bạn khi bạn một mình trong ảnh và đứng, ngồi cùng nhau. Hỏi trẻ: Đây là ai? Nói tên của mình, tên của bạn...

Hỏi trẻ: Trong ảnh bé đang làm gì? Nét mặt vui hay buồn? Trẻ sẽ trả lời theo hiểu biết của mình. Nếu trẻ không nói được, GV nói cho trẻ biết và yêu cầu trẻ nhắc lại.

GV làm mẫu biểu lộ cảm xúc: vui làm mặt cười, buồn làm mặt mếu và cho trẻ bắt chước làm theo GV. Động viên và khen ngợi trẻ làm đúng.

Hoạt động “Xem tranh về đồ dùng cá nhân”

- **Mục đích:** Trẻ làm quen với những đồ dùng cá nhân qua tranh.

- **Chuẩn bị:** Một số tranh vẽ đồ dùng cá nhân của trẻ, mỗi tranh chỉ vẽ 3 đồ dùng như (mũ, áo, quần).

- **Thời gian:** 12-15 phút.

- **Thực hiện với nhóm ghép 2 độ tuổi trẻ 18-24; 24-36 tháng:** Hoạt động riêng từng độ tuổi trong nhóm ghép.

- **Cách tiến hành:**

+ Đối với trẻ 18-24 tháng: Cho 3-4 trẻ ngồi cùng GV. GV đưa tranh vẽ các đồ dùng cá nhân cho trẻ xem, chỉ vào từng đồ vật trong tranh. GV gọi tên đồ dùng sau đó GV cho trẻ chỉ và hỏi trẻ về tên của đồ dùng đó.

+ Đối với trẻ 24-36 tháng: GV đưa tranh vẽ các đồ dùng cá nhân cho trẻ xem, chỉ vào từng đồ vật trong tranh. GV gọi tên đồ dùng sau đó cho trẻ chỉ đúng đồ

dùng, nói tên và công dụng của đồ dùng đó. Động viên và khen ngợi trẻ chỉ đúng.

Sử dụng tranh lô tô để dạy trẻ nhận biết và biểu lộ cảm xúc

- **Mục đích:** dạy trẻ nhận biết và biểu lộ cảm xúc.
- **Chuẩn bị:** Những tấm thẻ gắn ảnh của trẻ với các trạng thái cảm xúc khác nhau.

- **Thời gian:** 12-15 phút.
- **Đối tượng:** Thực hiện với nhóm ghép trẻ 18-36 tháng: Hoạt động riêng từng độ tuổi trong nhóm ghép.

- **Cách tiến hành:**
  - + Đối với trẻ 18-24 tháng: Cho trẻ nhận biết cảm xúc bằng cách cho trẻ chọn thẻ ảnh theo cảm xúc mà trẻ thích và yêu cầu trẻ nói tên và biểu lộ cảm xúc đó.
  - + Đối với trẻ 24-36 tháng: GV diễn tả về trạng thái cảm xúc, thời điểm cảm thấy vui, buồn và sau đó cho trẻ chọn các bức ảnh có cảm xúc vui, buồn... gắn với trạng thái cảm xúc của trẻ.

Ngoài các hoạt động kể trên, GV còn có thể sử dụng các tình huống để GD kỹ năng nhận biết và biểu lộ cảm xúc cho trẻ nhóm ghép thời gian tiến hành: Thực hiện ở mọi lúc, mọi nơi trong các hoạt động chơi ăn, ngủ, vệ sinh... Thời lượng hoạt động tùy thuộc vào từng tình huống cụ thể, có thể từ 5-7 phút hoặc 8-12 phút. Cách tổ chức hoạt động: GV có thể dựa vào các tình huống trong khi trẻ chơi với đồ chơi, chơi trò chơi đóng vai để GD cho trẻ biết cách biểu lộ cảm xúc vui, buồn, tức giận, sợ hãi phù hợp trong sinh hoạt hàng ngày, từ đó có thể có những tác động kịp thời để giúp trẻ kiềm chế cơn tức giận và giảm đi sự buồn bã, sợ hãi trong các tình huống cụ thể của trẻ. Cách thức: + Tìm hiểu nguyên nhân; + Thể hiện sự thông cảm với trẻ và giúp trẻ nhận ra cảm xúc của mình: gọi tên cảm xúc, trẻ nói tại sao lại có cảm xúc đó? Ví dụ: "GV thấy con đang tức giận vì... hay GV thấy con đang rất buồn, vì sao con buồn? Ai làm con buồn?..."; + Cho trẻ thời gian để trẻ bình tĩnh lại, động viên trẻ nói ra cảm xúc của trẻ và lắng nghe trẻ. Khuyến khích và giúp đỡ trẻ tìm ra giải pháp; gợi ý cho trẻ tham gia vào một hoạt động khác; ôm lấy trẻ khi trẻ sợ hãi, khóc vì buồn, khóc vì tức giận; an ủi, vỗ về, động viên trẻ bằng lời nói. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2009). *Chương trình Giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [2] Bộ GD-ĐT (2009). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện Chương trình giáo dục mầm non nhà trẻ (3-36 tháng)*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Bộ GD-ĐT - Trung tâm Nghiên cứu giáo dục Mầm non (1995). *Đề tài “Cải tiến phương pháp dạy và học ở lớp mẫu giáo ghép 3 và 4 tuổi”*, B94-37-08PP.
- [4] Lương Thị Bình - Phan Lan Anh (2011). *Các hoạt*

động giáo dục tinh cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ mầm non. NXB Giáo dục Việt Nam.

[5] Carroll E. Izard (1992). *Những cảm xúc của người*. NXB Giáo dục.

[6] John Gottman - Ph. D và Joan DeClaire (Lê Nguyễn Minh Thọ biên dịch) (2004). *Xây dựng và chăm chút đời sống tinh cảm con trẻ*. NXB Trẻ.

Thực trạng định hướng giá trị...

(Tiếp theo trang 46)

nghề nghiệp, cá biệt có những HVSP chỉ thực hiện để đổi phó với yêu cầu nhiệm vụ.

Những hạn chế trong định hướng giá trị nghề SPQS của HVSP do nhiều nguyên nhân, các nguyên nhân cơ bản là: Công tác giáo dục định hướng giá trị nghề nghiệp cho HVSP còn chậm đổi mới và chưa hiệu quả; ảnh hưởng của những biến đổi tình hình kinh tế, chính trị, xã hội cộng với tác động của mặt trái cơ chế thị trường làm cho HVSP có sự so sánh về mức thu nhập của nghề sư phạm so với các chuyên môn nghiệp vụ quân sự khác; do "chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo chưa thực sự cơ bản, chuyên sâu, sự hạn chế về năng lực dạy học, phương pháp tác phong công tác của một số giảng viên" [3; tr 22]; hạn chế trong phối, kết hợp giữa các lực lượng sư phạm trong giáo dục định hướng giá trị nghề SPQS cho HVSP và do chất lượng đầu vào ở một số HVSP còn thấp... đã tác động, ảnh hưởng đến tính tích cực, say mê và tâm huyết của HV trong học tập và rèn luyện nghề nghiệp. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng uỷ Quân sự Trung ương (2007). *Nghị quyết số 86-NQ/ĐUQSTW về công tác giáo dục - đào tạo trong tình hình mới*. NXB Quân đội nhân dân.
- [2] Trường Sĩ quan Chính trị (2014). *Báo cáo kết quả công tác giáo dục - đào tạo năm học 2013-2014*.
- [3] Đảng uỷ Trường Sĩ quan Chính trị (2010). *Văn kiện Đại hội đại biểu Đảng bộ lần thứ VIII*. NXB Quân đội nhân dân.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Lại Ngọc Hải (2002). *Định hướng giá trị nhân cách đối với sĩ quan trẻ Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay*. NXB Quân đội nhân dân.
- [6] Trường Sĩ quan Chính trị (2010). *Đề án kiện toàn, phát triển đội ngũ nhà giáo của nhà trường đến năm 2015*.
- [7] Trường Sĩ quan Chính trị (2014). *Báo cáo kết quả công tác giáo dục - đào tạo năm học 2013-2014*.